

" Waterkwaliteit en visbestand in de rivier de Durme anno 2020 "

1. Inleiding

De rivier de Durme is ongeveer 23,6 km lang en is bevaarbaar stroomopwaarts tot Hamme voor schepen tot 300 ton. Ze ontstaat uit de samenvloeiing van de Moervaart en de Zuidlede in Daknam en mondt bij Tielrode uit in de Schelde. De talrijke meanders tussen Waasmunster en de monding zijn afgesneden .

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De Durme omvat zowel de tijgebonden Durme stroomafwaarts van de dam te Lokeren die uitwatert in de Schelde, als de niet-tijgebonden Durme die onderdeel vormt van het waterlichaam Moervaart en uitwatert naar het Kanaal Gent-Terneuzen.

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn is 2018. Deze gegevens zijn ook verwerkt in de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. Daarom geven we 2018 als meest recente toestand weer in de hierna volgende vergelijking van de meetgegevens.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: stikstof, fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) van de Getijdedurme is zowel in 2015 als in 2018 "slecht". De Moervaart scoorde "ontoereikend" in 2015 en "slecht" in 2018.

De totale biologische waterkwaliteit voor 2015 is "goed" voor de Durme. In 2018 krijgt de Durme daarentegen "ontoereikend" als totale biologische beoordeling. Aangezien de lagere score in 2018 veroorzaakt wordt door het biologisch kwaliteitselement macro-invertebraten waarvoor enkel in 2018 gegevens beschikbaar zijn, zijn de eindbeoordelingen voor beide jaren moeilijk vergelijkbaar voor dit waterlichaam. In de Moervaart is de totale biologische beoordeling zowel in 2015 als in 2018 "ontoereikend".

b) Toekomstperspectieven

De Getijdedurme wordt in het bekkenspecifieke deel voor het Benedenscheldebekken van het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 geprioriteerd als een waterlichaam klasse 4, de goede ecologische toestand wordt vooropgesteld in 2033 of erna van zodra natuurlijk hersteld, mits uitvoering van de acties opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 en 2028-2033.

Afwaarts wordt de waterkwaliteit sterk bepaald door de tijwerking van de Schelde. Opwaarts wordt het peil nog steeds bepaald door het tij in de Schelde, maar de kwaliteit van het water is er bepaald door het water dat er vanuit zijbeken, vanuit de Moervaart en vanuit de RWZI in

terecht komt. In het bovenstroomse deel van de Getijdedurme, alleszins in de eerste 5 km, treedt er geen of minimale menging op met water vanuit de Schelde.

Uit modelmatige analyses blijkt dat de goede toestand voor de Durme haalbaar is, mits het nemen van de nodige maatregelen. Hierbij denken we in eerste instantie aan het rivierherstelplan van de Durme, maar ook de belangrijke renovaties aan de RWZI's Hamme en Lokeren zullen een positieve impact hebben. De huidige probleemparameters voor de Getijdedurme zijn fosfor, geleidbaarheid en macro-invertebraten. Waterplanten, fytoplankton en vis scoren goed.

De Getijdedurme wordt quasi over haar volledige loop geflankeerd door het habitatrictlijngebied "Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent". Het Sigmaplan voor de Durme wil de rivierdynamiek terug in evenwicht brengen met de omgeving en omvat een pakket maatregelen die de rivier beveiligen tegen overstromingen én de natuur herstellen. Het Sigmaplan voor de Durme omvat de aanleg van een nieuw gecontroleerd overstromingsgebied, ontpolderingen en wetlands.

De Moervaart wordt in het bekkenspecifieke deel voor de Gentse Kanalen van het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 geprioriteerd als een waterlichaam klasse 4, de goede ecologische toestand wordt vooropgesteld in 2033 of erna van zodra natuurlijk hersteld, mits uitvoering van de acties opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 en 2028-2033. De huidige fysicochemische probleemparameters voor de Moervaart zijn fosfor, geleidbaarheid en zuurstof. Voor de biologie is de toestand van het visbestand, macrofyten, fytoplankton en fyto bentos nog te verbeteren. Macro-invertebraten scoren goed.

Afwaarts wordt de waterkwaliteit van de Moervaart voor een deel bepaald door de waterkwaliteit van het Kanaal Gent-Terneuzen. Vooral in droge periodes is dit het geval. Meer stroomopwaarts wordt de waterkwaliteit van de Moervaart beïnvloed door de waterkwaliteit van de zijlopen. De voornaamste zijwaterlopen zijn de oppervlaktewaterlichamen van de Zuidlede, de Langelede, het Kanaal van Stekene en de Grote Astbeek.

De goede toestand is haalbaar mits het nemen van de nodige maatregelen. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan de verdere sanering van ongezuiverde huishoudelijke lozingen in het gebied. Zo worden de Zwaanaardestraat, Puiveldestraat, Marktstraat en Kruisstraat in Sint-Niklaas voorzien van riolering. Het opwaartse stuk van de Molenbeek, een zijwaterloop van het Kanaal van Stekene is grotendeels ingebuisd en zal opnieuw in open bedding worden aangelegd waarbij afvalwater van de beek gehaald wordt. In het project Moervaartvallei wordt het watersysteem meer robuust gemaakt. Het project omvat tal van maatregelen die het risico op schade door overstromingen verminderen, een geïntegreerd peilbeheer in functie van landbouw en natuur nastreven en de ecologische waarde van het watersysteem verhogen onder meer door realisatie van groenblauwe verbindingen langsheen de Moervaart en Zuidlede.

Afvissingen

a) Afvissing in 2020

De Durme werd in het voorjaar en de zomer van 2020 bevestigd nabij de Mirabrug en in Zele. Er werden dubbele schietfuisen geplaatst en de gevangen vissen werden gemeten en gewogen waarna ze terug in de Durme werden uitgezet. In het najaar is er nog een afvissing gepland. Op basis van de jaargegevens kan de ecologische toestand van de Durme worden bepaald. Mits enige voorzichtigheid is de toestand "ontoereikend" in 2020. Dat komt vooral omdat gespecialiseerde paaiers ontbreken in de vangsten. In 2020 ving het INBO vooral bot, blankvoorn en snoekbaars. Paling en brasem zijn ook in grote aantallen aanwezig in de Durme (zie : TABEL A = Bijlage 2).

b) Vergelijking met vorige afvissingen

Vergeleken met resultaten voor 2020 stellen we vast dat de Durme slechts eenmaal "matig" scoorde (in 2010). De ecologische toestand berekend op basis van de visgemeenschap is meestal "ontoereikend". Het aantal soorten jaarlijks gevangen varieerde tussen 11 en 21 (voor de periode 2004 tot en met 2013); in totaal ving men er sinds het begin van de afvissingen 28 soorten. De meest gevangen soort in de periode voor 2020 was brakwatergrondel gevolgd door spiering, blankvoorn en driedoornige stekelbaars. Het INBO ving altijd vis op alle locaties die ooit werden bemonsterd.

c) Tot slot

Opmerkelijke vangst is de afvissing van alver. Verder werden in april/mei 2020 voor het eerst paaiende finten gezien in de Durme. Sinds 2014 worden ieder jaar paaiende finten (meivis) in de Zeeschelde waargenomen. De aanwezigheid van fint, zeebaars, spiering en bot toont aan dat de Durme functioneert als opgroeigebied van deze soorten.

TABEL A

Bijlage 2: Het aantal individuen gevangen in de Durme in het voorjaar en de zomer van 2020.

soort	aantal
bot	152
blankvoorn	93
snoekbaars	82
paling	60
brasem	52
kolblei	28
baars	22
driedoornige stekelbaars	20
rietvoorn	15
spiering	14
brakwatergrondel	13
giebel	6
blauwbandgrondel	5
tiendoornige stekelbaars	1
alver	1
Europese meerval	1
karper	1
pos	1

Aan de Mirabrug nabij de monding wordt altijd het hoogste aantal soorten en individuen gevangen.

VERBEIREN Marc

oktober 2020

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Leefmilieu) Zuhail DEMIR :
 “ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2020-2021 , vraag nr. 974 van 2 september 2020 } .